

Metelčica v šoli. Viktor Steska. (1 – 38). V slovenskem slovstvu je znana črkarska pravda. Da je pa ta abecedna vojska zašla tudi v šolo, in da so naposled šolske oblasti odločile ta boj, utegne biti marsikomu neznano. Tu pa nastopajo skoro vsi šolski nadzorniki na Kranjskem in nam izražajo svoje misli o metelčici in bohoričici. Njihova izjava je bila smrtna obsodba metelčici. — Dva slovenska ex-jezuita ob koncu XVIII. veka. Dr. Fran Ilesič. (38 – 41). Pisatelj podaja življenjske podatke Maksimilijana Moravčarja in Ivana Moraka. — P. Gabriel Gruber. V. Steska. (41 – 46) Ta spis je mal spomenik ob stoletnici smrti moža, kateremu se ima Ljubljana mnogo zahvaliti. Nanj spominja Gruberjev kanal in Gruberjeva hiša (desni del Virantove hiše). Umrli je kot jezuitski general v Peterburgu leta 1805. — Valentin Mencinger, ljubljanski slikar (1702–1759). Viktor Steska. (49 – 77) Valentin Mencinger je najznamenitejši domači slikar. Rojen je bil na Bohinjski Bistrici in je umrl v Ljubljani. Njegovih slik, ki se nahajajo na Kranjskem, Štajerskem in Hrvaškem, omenja pisatelj okoli 200. — Ivan Tkalčič. Janko Barle. (77 – 84) Te vrste so posvečene neutrudnemu hrvaškemu zgodovinarju Tkalčiču, ki je izdal poleg mnogih drugih spisov še enajst zvezkov tičočih se zgodovine zagrebškega mesta od l. 1093. do 1526. — Pohlinova „Bibliotheca Carnioliae“ v rokopisu licejske knjižnice. Dr. Ivan Prijatelj (84 – 91). Ta spis izpopolnjuje podrobno študijo dr. Frana Ilesiča v „Zborniku“ Slov. Matice in obravnava o postanku rokopisa v ljubljanski licejski knjižnici. — Iz stiškega arhiva. Ivan Vrhovnik. (91 – 98). Pisatelj priobčuje dve slovenski prisegi iz l. 1760. in nekaj zanimivih drobcev iz davčnega zapisnika zatiškega iz l. 1751. — Preiskovanje vodâ za pitje in domačo porabo na Kranjskem. Dr. E. Kramar. (102 – 152). Na kmetiško-kemičnem preizkuševališču v Ljubljani ste je preizkusilo od l. 1898. dalje okoli 230 vodâ. V tem spisu je tabelarni izkaz o 194 preizkušenih vodah. Da pa postane izkaz bolj umljiv, nam razlaga pisatelj v uvodu nekatere pojme in pojasnjuje preizkuševalne metode. — Collegium Carolinum Nobilium v Ljubljani. V. Steska. (153 – 157). V Ljubljani so sezidali od l. 1708. — 1717. hišo, ki je bila namenjena za vzgojo duhovnikov pa tudi svetnih stanov. Hiša še stoji in je sedanje bogoslovno semenišče. Pričujoči spis pojasnjuje usodo tega zavoda do l. 1785. — Gašpar Šva b. Ivan Vrhovnik. (157 – 162). — Slovenski knji-

ževni trg pred sto leti. Ivan Vrhovnik (162 – 168). „Temeljito slovstveno zgodovino slovensko bo mogoče spisati šele tedaj, ko bomo imeli dovolj monografij“, pravi dr. Glaser. Resnično. V ta namen sta oba navedena spisa dobrodošla. — Nelson v Ljubljani. V. Steska. (168 – 171). Povod temu spisu je bila stoletnica Nelsonove smrti (21. oktobra 1805). — Poleg teh spisov prinašajo „Mali zapiski“ mnogo zanimivih podrobnosti in poglavje „Slovstvo“ opozarja na spise o slovenskih pokrajinah. Naročnina 4 K. Udje „Muzejskega društva“ plačajo 6 K in dobivajo poleg Izvestij še „Mitteilungen des Musealvereins für Krain“.

Kalendár nájszvejsega szrca Jezusovoga na 1906. to návadno leto. III letni tecsáj. Na szvetlo dán od szombotelske cerkvene stamparije. — Čeravno je žalostna osoda ogrskih Slovencev v somboteljski škofiji, vendar niso še popolnoma izgubljeni. Izpričuje nam to, da ima naša Mohorjeva družba med njimi okrog 230 članov, a tretje leto izhaja med njimi slovenski koledar, katerega urejuje župnik in dekan v Tišini dr. Frančišek Ivanóczy. Koledar, malo manjši od Mohorjevega, je dobro urejen, ima več nabožnih, poučnih in zabavnih spisov in lepe slike. Koledar na več mestih poudarja slovenski jezik, a o duhovnikih pravi: „Dühoven pastir, steri ne bi razmo jezika szvojih farnikov popolnoma, nikak ne more szpuniti szvojo duzsnot. Apostolje, kam stecs szo prisli predgat, gucsali szo lüdsztvi po njegovom jeziki i ne po szvojem... Najvekša neszpametnoszt, csi ne hüdo nakanenje, je zseleti, naj sze recs bozsá glaszí vu jeziki, steroga lüdsztvo ne razmi.“ Ko bi se le duhovne i posvetne oblasti na Ogrskem tega držale in pošiljala med razne nemažarske narode duhovnike in učitelje, katere bi narod razumel!

Koledar ima na prvi strani prav lepo barvano sliko: „Szpravna daritev Jezusova“, potem sledi koledarski del. V zabavno-poučnem delu je na prvem mestu pesemca „Prošnja“, v katerej prosi pesnik od božjega srca več duhovnikov, potem je dober članek o pobožnosti k Jezusovemu srcu, na tretjem mestu je pa opisan župnik Štefan Hantó, „steri szo sze batrivno vojüvali za vöro, za jezik in drüge pravice nasega szlovenszkoga naroda.“ Zabavno poučni povesti sta: „Brezov Ivan“ in pa „Ka szprávla na nikoj Szlovenca“. Opisani so še štirje slovenski duhovniki, med katerimi je posebno pohvalno, kar se omenja o Štefanu Vernu: „Bili szo tüdi jako dober szlovenec, zato kde i kda je mogocse bilo, naj raj szo szlovenszki gucsali i csi szo med pravo szlo-

venszko društvo prisli, te je njihova dobra vola i njihova vezela recs ne konca mela". Naj bi taki duhovniki med ogrskimi Slovenci ne izumrli! Prav dober in poučen je gospodarski članek: „Od szadovenoga drevja“, katerega pojasnjujejo dobre slike. Vsakoga bode zanimal tudi spis: „Spomenki preminocsih csaszov iz tisinszke fare“, v katerem je opisana zgodovina te največje slovenske fare med ogrskimi Slovenci. Protestantovsko gibanje se je zaneslo tudi med ogsrke Slovence, kateri so do malega vsi prešli na novo vero, tako da je bilo l. 1698. v tišinski župniji med 1492 odraslimi samo 255 katoličanov, danes je pa samo le še ena šestina prebivavcev lutranov. Za tem spisom sledi več manjših člankov in za bavnih dogodbic, opisana je tudi „japonszka-ruszoszka bojna“ in važnejši dogodki preteklega leta. Naj bi se ta slovenski koledar, kateri velja samo 60 vin., dobro razširil med ogrskimi Slovenci, a naj bi se tudi naši domoljubi spomnili svojih napol pogubljenih bratov in našli pot, kako bi se knjige „Družbe sv. Mohorja“ in pa ljudski časopisi bolj med njimi razširili, ker bode edino to rešilo gotovega pogina ogsrke Slovence, ki so na prvem udarcu silovitega mažarskega življa.

Janko Barlè.

HRVAŠKA.

Fra Grga Martić: **Zapamćenja** (1829 do 1878.) Po kazivanju autorovom zabilježio Janko Koharić. Za tisak priredio Ferdo Šišić. 80. Str. 119. Cena 1 K 40 vinarjev. — Dne 30. avgusta 1905 je umrl v frančiškans em samostanu Kreševu sivolasi pesnik, hrvaški Homer fra Grga Martić. Rojen je bil 5. februarja 1822 v Posušju v Hercegovini in je celo svoje

življenje deloval na književnem, verskem in prosvetnem polju svoje ožje domovine. Oglasil se je že v Gajevi „Danici“ s pesniškim imenom Ljubomir Hercegovac, sodeloval je pri raznih listih, a pesniško slavo so mu najbolj utrdili njegovi „Osvetnici“, v katerih je z živimi barvami opisal mučniško trpljenje in boje siromašne raje v Bosni in Hercegovini

KOROŠICA.

od leta 1832. pa do okupacije. Kot pesnik se je vzel najviše v prvih dveh delih: „Obrenov“ in „Luka Vukalović“, drugi deli so slabši. V svojih pesnitvah se je dobro okoristil z narodnimi pesmami, katere je poznal kot nobeden drugi; on je izpopolnil in